

รายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้

2.1 รูปแบบของรายการโทรทัศน์

สรรพสิ่งทุกอย่างในโลกรวมทั้งผลงานของสื่อมวลชน (Media Products) จะประกอบด้วย 2 มิติ อยู่เสมอ คือ เนื้อหาสาระ (Content) และรูปแบบ (Form / Format) ตัวอย่างเช่นละครโทรทัศน์ เรื่อง "คู่กรรม" ก็จะมีเนื้อหาว่าด้วยความรักของหญิงชายต่างเชื้อชาติที่กำลังอยู่ในช่วงสงคราม และมีวิธีการนำเสนอในรูปแบบของละคร ในวงการนิเทศศาสตร์ มีข้อถกเถียงกันมานานแล้วว่าระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างมิติทั้งสอง คือ ระหว่างเนื้อหา กับรูปแบบนั้น อะไรเป็นตัวกำหนดอะไร แต่ไม่ว่ามิติใดจะเป็นตัวกำหนดหรือมีความสำคัญมากกว่ามิติใดก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจได้ก็คือ หากมีการเปลี่ยนแปลงที่มิติหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่ออีกมิติหนึ่งอย่างแน่นอน สำหรับผู้ผลิตสื่อมีหลักการทั่วไปที่ทุกคนทราบว่าคุณค่าสำคัญของรูปแบบนั้นจะเป็นตัวกำหนดการรับรู้ การตีความหมาย และความคาดหวังของผู้รับสาร โดยรับรู้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาไปพร้อมๆกันอย่างไม่อาจจะแยกออกจากกันได้⁴

รูปแบบของรายการ เป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งที่ยอมรับให้ใช้จำแนกรายการโทรทัศน์เป็นหมวดหมู่ได้ เช่นเดียวกับเกณฑ์อื่นๆอีกมากมาย เป็นต้นว่าจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย ตามสถานที่จัดรายการ ตามแบบอังกฤษหรืออเมริกัน ฯลฯ สำหรับการจำแนกรายการตามรูปแบบ หมายถึงว่ารูปแบบของรายการเอง ภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า Format ไม่จำกัดเนื้อหาว่าจะอยู่ในประเภทข่าวสาร ความรู้ หรือบันเทิง โดยสามารถแบ่งเป็น

1. รูปแบบรายการพูด รูปแบบที่เป็นการพูด (Talk) นั้น อเมริกันนิยมใช้คำว่า Talk Show หรือ Talk Program การพูดหรือการบรรยายคนเดียวเป็นแบบที่เข้ามาแต่เดิม และใช้กันมากที่สุด แต่บ้างก็ว่าการพูดหรือ Talk เป็นคำกลาง หมายถึงถึงการพูดคนเดียว การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปราย การโต้วาที เหล่านี้ทั้งหมด ในสมัยหลังมีรายการพูดที่พิสดารยิ่งขึ้น คือเป็นรายการที่พิธีกรเป็นนักพูด นักแสดง เป็นตัวยืนโรง ใช้การพูดเป็นแกนนำรายการ ซึ่งอาจมีทั้งการพูดเดี่ยว การสัมภาษณ์ การสนทนา และอภิปราย และแทรกความบันเทิงเบ็ดเตล็ดเข้าไปด้วย อาจเป็นการแสดงดนตรี แสดงตลก แสดงระบำ หรือวิทยากร แต่การแสดงเหล่านี้คือส่วนประกอบเท่านั้น การพูดแบบต่างๆยังถือเป็นจุดเด่นกว่า อย่างนี้บางทีเรียกว่า Talk Variety มีมากในสหรัฐอเมริกา ซึ่งน่าจะจัดอยู่ในประเภทบันเทิง รายการในรูปแบบการพูดจึงอาจเป็นรายการข่าวสาร ความรู้ หรือความบันเทิงก็ได้ตามเนื้อหาที่เสนอ

⁴ ภาณุจนา แก้วเทพ , การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค , (กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, 2542) , หน้า 146.

2.รูปแบบรายการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นรายการสมบูรณในตัวเองก็ได้ จะรวมอยู่ในรายการพูดด้วยก็ได้ แทรกอยู่ในรายการอื่นๆก็ได้ ที่มีสัมภาษณ์แทรกมากที่สุดก็คือรายการข่าว อย่างที่ได้เห็นกันอยู่เป็นประจำ ส่วนการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นรายการสมบูรณในตัวเองนั้นก็เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ประกอบรายการข่าว ซึ่งแยกออกได้เป็น 3 แบบคือ

2.1) Personality Interview หรือสัมภาษณ์คนสำคัญ ซึ่งมีคนเด่นคนดังในทางใดทางหนึ่ง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งคาดว่าผู้ชมจะพอใจ ที่จะได้พบเห็นและได้ทราบความรู้สึกนึกคิดของเขา

2.2) Content Interview หรือสัมภาษณ์เอาเนื้อหา ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์อาจจะไม่เป็นที่รู้จักของผู้ชมอย่างกว้างขวางนัก แต่สามารถจะให้ข้อมูลหรือความรู้ความคิดแก่ผู้ชมในเรื่องที่เขามีความรู้ความชำนาญ

2.3) Group Interview หรือสัมภาษณ์หมู่ อย่างเช่นในรายการ Meet The Press (พบสื่อมวลชน) อันลือชื่อของอเมริกัน ซึ่งผู้สื่อข่าวกลุ่มหนึ่งจะช่วยกันซักถามปัญหาต่างๆจากนักการเมือง หรือบุคคลสำคัญอื่นๆซึ่งตกเป็นข่าว หรือมีส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับข่าว

3.รูปแบบการอภิปราย รายการอภิปรายในภาษาอังกฤษ มีคำเรียกต่างๆกัน คำที่ใช้เป็นกลางๆ ก็คือ Discussion Program นอกจากนี้ก็อาจใช้คำว่า Forum,Panel ,Roudtable และ Brain trust ฯลฯ แต่ละแบบมีข้อปลีกย่อยแตกต่างกันไปบ้าง หรือบางทีก็ไม่ต่างกันเลย วัตถุประสงค์ของรายการอภิปราย ก็เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเท็จจริง หรือข้อมูลต่างๆ ในหัวข้อเรื่องที่น่ามาพูดกัน ซึ่งตามปกติจะตั้งเป็นหัวข้อเดียว แต่อาจจะเป็นหลายประเด็น แล้วจะต้องค้นหาเชิญผู้มีความสันทัดชัดเจนในเรื่องนั้นๆ หรือมีความสันทัดพิเศษในเรื่องนั้นๆ 3-4 คนมาพูดอภิปรายกัน พิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการอภิปราย อเมริกันนิยมใช้คำว่า Moderator เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำให้รายการราบรื่นเรียบร้อย ถึงแม้ว่าบางทีผู้อภิปรายจะมีความคิดเห็นขัดแย้งกันบ้าง (ซึ่งคนฟังชอบ) ก็ไม่ควรจะมีอะไรรุนแรง

4.รูปแบบรายการสารคดี สารคดี (Documentary) เป็นรูปแบบหนึ่งของการทำรายการซึ่งอาจจะอยู่ในประเภทข่าวสาร ความรู้ หรือบันเทิงก็ได้ แต่ส่วนมากรายการสารคดีจะทำเรื่องที่มีคุณค่าทางข่าว เกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ปัญหาสังคม กิจกรรมสาธารณะ หรือกิจกรรมบ้านเมือง ซึ่งจัดเป็น สารคดีเชิงข่าว (News Documentary) แต่ถ้าเป็นการให้ความรู้ เจาะลึก ในเรื่องธรรมชาติ เช่น ภาพยนตร์ชีวิตสัตว์ของวอลท์ ดิสนีย์ และคนอื่นๆ ก็น่าจะจัดไว้ในประเภทความรู้ หรือส่งเสริมการศึกษา

5.รูปแบบรายการแข่งขันตอบปัญหา รายการแข่งขันตอบปัญหาที่ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Quiz ซึ่งจัดอยู่ในประเภทเกมโชว์เป็นการบันเทิงนั้น เป็นรูปแบบรายการที่ใช้กันมากมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของวิทยุและโทรทัศน์ในทุกประเทศก็ว่าได้ เพราะจัดทำไม่ยากและได้ผลดีมากด้วย ยกตัวอย่างรายการ" ธรรมะกับเยาวชน" ให้นักเรียนแข่งขันตอบปัญหาธรรมะ จัดเป็นรายการส่งเสริมความรู้ทางนี้ ในขณะเดียวกันก็เป็นรายการสำหรับเยาวชน และเป็นรายการแข่งขันให้ความบันเทิงด้วย รายการ"แม่บ้านสมองไว" ก็

เช่นเดียวกัน ให้แม่บ้านแข่งขันตอบปัญหาความรู้เกี่ยวกับการบ้านการเรือน ส่งเสริมความรู้ทางนี้ ถือว่าเป็นรายการสำหรับสตรีและเป็นรายการแข่งขันให้ความบันเทิงเป็นเกมโชว์ด้วย

6.รูปแบบรายการนิตยสาร รายการแบบนี้มีชื่อเต็มว่า นิตยสารทางอากาศ ซึ่งเลียนแบบ Magazine of the air ของอังกฤษและอเมริกัน รายการแบบนี้จำลองแบบนิตยสารสิ่งพิมพ์ซึ่งในฉบับหนึ่งๆจะมีหลายเรื่องหลายรส แบ่งเป็นคอลัมน์ ตามปกติรายการทางโทรทัศน์มีพิธีกรทำหน้าที่เชื่อมโยงรายการเป็นตอนๆไป โดยรูปแบบ รายการนิตยสารก็เช่นเดียวกับรายการสัมภาษณ์หรืออภิปราย คือจะเป็นรายการข่าวสาร ความรู้ หรือ บันเทิง ก็ได้แล้วแต่จะกำหนดเนื้อหาให้เป็นอะไร เช่น ถ้าเป็นรายการนิตยสารดนตรีก็เป็นรายการบันเทิง ถ้าเป็นนิตยสารวิทยาศาสตร์ก็เป็นรายการความรู้ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบันเทิงหลายอย่างในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ก็จะเหมือนกับรายการ Variety Show⁵

2.2 ความหมายของรายการวาไรตี้

รายการวาไรตี้ (Variety Show) นั้น เมื่อทำงานเทียบกับคำในภาษาไทย มีการใช้ศัพท์คำว่า ปกิณกะบันเทิง หรือ วิพิธทัศนา

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้อธิบายให้ความหมายของคำว่า "ปกิณกะ" ไว้ว่า หมายถึง เรียงราย เบ็ดเตล็ด กระจาย ระคนคละกัน ซึ่งมักจะใช้ประกอบหน้าศัพท์ เช่น ปกิณกะคดี ซึ่งหมายถึงเรื่องราวเบ็ดเตล็ด เป็นต้น ดังนั้น ปกิณกะบันเทิง ก็น่าจะหมายถึง เรื่องราวเบ็ดเตล็ด เรื่องย่อยๆ หลายๆเรื่องมารวมอยู่ด้วยกันแล้ว ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือได้รับความรื่นเริงจากเรื่องที่ประกอบไปด้วยเรื่องราวหลายรส คละเคล้ากัน

ส่วนคำว่า วิพิธทัศนา หมายถึง ต่างๆหลายชนิด รายการวิพิธทัศนาจึงหมายถึงรายการที่รวมเอาสิ่ง 2 อย่าง หรืออาจจะมากกว่า 2 อย่าง ของการแสดงที่สร้างความบันเทิงและศิลปะเข้ามาไว้ด้วยกัน อาทิ นักร้อง นักเต้น การแสดงตลก เรื่องตลกที่แต่งล้อเลียนการแสดงของเชคสเปียร์ หุ่นกระบอก นักแปลงเสียงที่ทำให้ผู้ดูคิดว่ามีคนพูดหลายคน นักเล่นเปียโน และดนตรีร็อค

รายการวาไรตี้โชว์ (Variety Show) เป็นคำภาษาอังกฤษที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา ส่วนคำว่า รายการไลท์ เอนเตอร์เทนเมนต์ (Light Entertainment) นั้นใช้ในประเทศอังกฤษ ซึ่งทั้ง 2 คำนี้ก็หมายถึง รายการที่รวบรวมเอาความบันเทิงต่างๆหลายๆแนวเข้าไว้ด้วยกัน ด้วยแนวคิดที่ว่าผู้ชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละคนแต่ละกลุ่มก็มีความชอบ ความสนุกสนานบันเทิงใจในรูปแบบที่แตกต่างกัน รวมความแล้วก็คือ

⁵จำนง รังสิกุล , ประเภทและรูปแบบของรายการวิทยุโทรทัศน์ , เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 3 (พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2530), หน้า 143

ทั้งรายการวาไรตี้ ไลท์เอนเตอร์เทนเมนต์ ปกตินะบันเทิง หรือ วิพิตทัศน์ ต่างก็เป็นรายการประเภทเดียวกัน⁶ ในที่นี้ผู้เขียนขอใช้คำว่ารายการวาไรตี้

2.3 ความเป็นมาของรายการวาไรตี้

แรกเริ่มนั้น รายการประเภทวาไรตี้โชว์จัดขึ้นทางสถานีวิทยุท้องถิ่นในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผลิตเป็นรายการเหมือนกับรายการประเภทแมกกาซีนโดยจะมีการเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียง เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ มาให้สัมภาษณ์ในรายการ มีการบอกเคล็ดลับแม่บ้าน และตอบจดหมายของผู้ฟังรายการที่เขียนเข้ามายังสถานี จัดการแข่งขัน ประกวด และอื่นๆ มีการนำเสนอความบันเทิงในรูปแบบที่หลากหลายซึ่งประกอบด้วย เพลง ตลก ละครสั้น

ในปี 1926 ได้มีการออกอากาศรายการวาไรตี้โชว์ทางโทรทัศน์เป็นครั้งแรกโดยสถานีโทรทัศน์ NBC ดาราในคำคั้นนั้น คือ วิล โรเจอร์ (Will Roger) ประกอบด้วย การแสดงของวงออเคสตรา และนักร้อง Opera ที่มีชื่อเสียง รวมทั้งนักร้องเพลง Pop ผู้โด่งดังในขณะนั้น

หลังจากการเข้ามาของสื่อโทรทัศน์ ทำให้รายการวาไรตี้ ซึ่งปกติจะออกอากาศทางวิทยุ ย้ายมาสู่สื่อใหม่นี้ และรายการวาไรตี้ก็ได้พัฒนาตัวเองขึ้นมา ด้วยข้อได้เปรียบของโทรทัศน์ ที่ผู้ชมสามารถรับชมรับฟังได้ทั้งภาพและเสียง ผู้ชมจะเห็นรูปร่างหน้าตา ท่าทาง ตลอดจนการแสดงต่างๆ ที่วิทยุไม่สามารถทำได้ เช่น การแสดงมายากล การเดินร่า การเดินประกอบเพลงที่นักร้องกำลังร้องอยู่ ซึ่งเป็นการเพิ่มสีสันให้กับการร้องเพลงอย่างมาก ส่วนดาราตลกก็สามารถแสดงท่าทางให้ผู้ชมได้เห็น วาไรตี้โชว์ที่มีชื่อเสียงคือรายการ The Specials of Bob Hope ที่มีการนำเสนอความบันเทิงในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น ดนตรี ตลก การเดินร่า ละครสั้น ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ NBC ในช่วงหัวค่ำ ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่มีผู้ชมมากที่สุด

ในอดีตนั้นการแสดงตลกนับว่าเป็นหัวใจของรายการวาไรตี้โชว์ แต่เมื่อหลายปีผ่านไป ก็มีบางรายการที่เน้นไปที่การแสดงด้านอื่นๆ ยกตัวอย่าง เช่น รายการของ Perry Como ในช่วงเทศกาลวันคริสต์มาส ที่ใช้ชื่อรายการว่า Christmas in New Mexico ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการนำเสนอ 3 อย่าง คือ 1. เพื่อนำเสนอเรื่องราวของดนตรีในช่วงเทศกาลคริสต์มาส 2. เพื่อเล่าถึงประเพณีในเทศกาลคริสต์มาสของคนที่อยู่ในรัฐนิวเม็กซิโก (New Mexico) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวเผ่าอินเดียน 3. เพื่อเสนอภาพของคนในชุมชนและคนในแถบชนบทของรัฐนิวเม็กซิโก โดยได้ออกไปถ่ายทำนอกสถานที่แล้วนำเทปมาตัดต่อเพื่อใส่ในรายการ โดยมี Perry Como คอยบรรยายและพูดเข้าเรื่องให้เกิดความต่อเนื่องกันทั้งรายการ รายการวาไรตี้ของ Perry Como ที่เน้นในการนำเสนอเนื้อหาและหัวข้อ (Theme) ของเรื่องที่น่าเสนอนั้น เป็น

⁶พรทิพา ชื่นชมรัตน์วงศ์, "รายการวาไรตี้โชว์ออกทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท." (สารนิพนธ์วารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535) หน้า 9

ต้นแบบที่ทำให้รายการอีกหลายรายการได้นำไปใช้ เช่น รายการของ เอ.ที.แอนด์.ที (A.T.&T) ได้มุ่งที่จะเสนอการแสดงดนตรีและเต้นรำ เป็นหลัก

หลังจากนั้นรายการวาไรตี้โชว์ ที่ปกติจะออกอากาศในช่วงหัวค่ำซึ่งเป็นช่วงที่มีผู้ชมมากที่สุด (Prime Time) ก็เริ่มเสื่อมความนิยมลง รายการวาไรตี้บางรายการจึงเปลี่ยนไปเสนอในช่วงเวลาอื่น และได้มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาในรายการให้เหมาะสมและเข้ากับช่วงเวลาที่ออกอากาศ เพื่อที่จะได้ดึงดูดผู้ชมกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เช่น รายการ The Morning Show ซึ่งเป็นรายการวาไรตี้ที่ออกอากาศในช่วงเช้า จะนำเสนอรายการที่มีรูปแบบของการบริการ เช่น เสนอข่าว พยากรณ์อากาศ สัมภาษณ์นักการเมือง นักการศึกษา เสนอเรื่องราวที่น่าสนใจ เรื่องที่สำคัญ รายการวาไรตี้ประเภทนี้จะเน้นกลุ่มเป้าหมายไปที่กลุ่มคนทำงาน มีการศึกษา หรือกลุ่มคนที่ตื่นเช้าเพื่อเปิดรับข่าวสารและความเคลื่อนไหวในด้านต่างๆ ก่อนที่จะออกไปทำงาน และนี่ก็คือความเป็นมาของรายการวาไรตี้โชว์⁷ รายการที่มีการนำเสนอผ่านเรื่องราวย่อยๆ หลายอย่างรวมกัน จากความคิดสร้างสรรค์ของผู้จัดหรือผู้ผลิตรายการ รายการวาไรตี้ที่พบในปัจจุบันจะบรรจุไว้ทั้งสาระและบันเทิง อาจให้น้ำหนักเท่ากันหรือเพียงแค่สอดแทรกอีกส่วนเพิ่มเข้าไป นอกจากนี้ขอบข่ายของรายการวาไรตี้นั้นก็ขยายออกไปมาก มีการเรียกตามสิ่งที่น่าสนใจ เช่น Music Variety (รายการดนตรีป๊อป) หรือ Movie Variety

2.4 โครงสร้างด้านเนื้อหาของสาระของรายการวาไรตี้

รายการวาไรตี้เป็นรายการที่รวบรวมเอาความบันเทิงต่างๆ หลายแนวเข้ามาไว้ด้วยกัน เป็นเหมือนกับศูนย์รวมของความบันเทิงในรายการวิทยุโทรทัศน์แทบทุกรูปแบบ ที่มีสิ่งละอันพันละน้อยเกี่ยวกับความบันเทิงที่ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ชม โครงสร้างของรายการหลักเคียงไม่พ้นส่วนประกอบด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้

- (1) การแสดงดนตรี และร้องเพลงของดารานักร้องชั้นนำยอดนิยม
- (2) การแสดงตลกและละครตลกเบาสมองอย่างสั้น
- (3) การแสดงละครสั้น
- (4) การเต้นรำ เต้นระบำ โมเดิร์นแดนซ์ บัลเลต์ นาฏศิลป์
- (5) การเชิญดารานักร้องนักแสดงปรากฏตัวร่วมแสดงและสัมภาษณ์
- (6) การเล่นเกมเบาสมองที่ตื่นเต้น และการเสี่ยงโชคโดยให้ผู้ชมทั้งในและนอกห้องส่งมีส่วนร่วม
- (7) การแสดงความสามารถพิเศษของนักแสดงบนเวที เช่น กายกรรม วิทยากล ตลอดจนสิ่งแปลกประหลาดหาดูยาก

⁷ อภิรตี ธารไพศาลสมุทร, "วันใหม่ วาไรตี้ที่มีสาระจากไอทีวี", (สารนิพนธ์วารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540) หน้า 16 - 18

- (8) การแสดงละครสัตว์ทั้งแบบในโรงใหญ่และขนาดย่อม
- (9) การแข่งขันกีฬาเพื่อการบันเทิง ที่ไม่ใช่เพื่อการแข่งขันที่มุ่งหวังจะเอาแพ้หรือชนะอย่างจริงจัง
- (10) การดำเนินรายการโดยพิธีกรชายหรือหญิง หรือทั้งชายและหญิง ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม⁸

ปัจจุบันดูเหมือนโครงสร้างบางประการจะหายไปจากเนื้อหาของรายการ จึงไม่พบเป็นส่วนหนึ่งของรายการวาไรตี้เลย คือการแสดงกายกรรมและละครสัตว์ ผลงานการแสดงมายากลและตลกผู้ดี และเกมเบาสมองในฉากใหญ่ๆ ที่มีแสงสีสวยงาม สาเหตุหนึ่งที่หายไปอาจเป็นเพราะว่าจะต้องลงทุนผลิตอย่างมหาศาลด้วย สำหรับโครงสร้างที่ยังคงพบเห็นอยู่ก็ดูจะเป็นส่วนหนึ่งของรายการได้ต่อไปเรื่อยๆ ตั้งแต่รายการวาไรตี้ได้เกิดขึ้น ก็ไม่สามารถขาดการปรากฏตัวของดารานักแสดงได้เลย ไม่ว่าจะเป็นการร่วมแสดงหรือให้สัมภาษณ์ เช่นเดียวกับส่วนของเพลงและดนตรี ที่จะเป็นการแสดงดนตรี และร้องเพลงของดารานักแสดง หรือจะเป็นมิวสิกวิดีโอก็ได้ เนื้อหาแต่ละส่วนจะถูกนำเสนอด้วยการประกาศ แนะนำสรุป บรรยาย สัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ชมโดยพิธีกรที่ชาญฉลาด คล่องตัว มีไหวพริบสูง แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการดำเนินรายการได้เก่งและมีชื่อเสียง เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญยิ่งสำหรับรายการวาไรตี้

2.5 เทคนิคการจัดรายการวาไรตี้

การผลิตรายการโทรทัศน์ทุกรายการ ผู้ผลิตรายการจะต้องคำนึงถึงรูปแบบของรายการ เนื้อหา เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายของรายการ ส่วนวิธีการนำเสนอให้น่าสนใจนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้ผลิตแต่ละคน ซึ่งไม่ได้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวลงไปว่าจะต้องมีเทคนิคการจัดรายการอย่างไรให้น่าสนใจ อย่างไรก็ตามเทคนิคต่างๆ ในการจัดรายการวาไรตี้ที่ผู้ผลิตควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมและสภาพแวดล้อมทั่วไปในการจัดรายการ

ไม่ว่าจะเป็นการจัดรายการประเภทใดก็ตาม ผู้ผลิตรายการจะต้องคำนึงถึงผู้ชมเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าแนวคิดเบื้องต้นของการจัดรายการวาไรตี้ นั้นจะเป็นความพยายามเพื่อรวบรวมเอาความบันเทิงหลายๆแขนงเข้าด้วยกันเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชมหลายต่อหลายกลุ่ม ที่มีความชอบแตกต่างกัน แต่ก่อนอื่นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จะต้องวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมว่า ชอบความบันเทิงรูปแบบใด และมีพฤติกรรมในการรับชมโทรทัศน์อย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาและแสวงหาแกนหลัก

⁸ ป मुख ศุภสาร และ พิไลพรรณ ปุกหุด , การจัดรายการบันเทิง , เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 5 (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช , 2530) , หน้า 85

(Theme) ของรายการ ทั้งนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องค้นคว้าหาข้อมูลจากผลการวิเคราะห์วิจัยต่างๆ จากทางภาคีรัฐบาล และเอกชน ตลอดจนสถาบันการศึกษา พร้อมกับต้องติดตามการต้อนรับของผู้ชมเมื่อรายการแพร่ภาพออกอากาศไปแล้ว เพื่อตรวจสอบการทำงานของผู้ผลิตรายการว่าได้ผลิตรายการที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ของตนหรือไม่

นอกจากคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้ว ผู้ผลิตรายการยังต้องคำนึงถึงรสนิยมของคนในสังคม ทั้งนี้ผู้ผลิตรายการจะต้องคอยสังเกตแนวโน้มของสังคม และติดตามข่าวสารทางสื่อสารมวลชนเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับรสนิยมการบริโภค ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับผู้ผลิตรายการในการหารายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละตอนให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้ชม ผู้ผลิตควรจะวิเคราะห์ผังรายการออกอากาศของสถานีคู่แข่งด้วยเพื่อดูว่าในสถานีอื่น ๆ มีการจัดรายการประเภทเดียวกันมากน้อยเพียงใด และยังคงศึกษาว่าในเนื้อหาของรายการเหล่านั้นเขาเน้นความบันเทิงรูปแบบใด จัดเสนอโดยวิธีใด ตลอดจนเวลาออกอากาศ ทั้งนี้เพื่อจะได้รู้ว่าสถานีคู่แข่งมีอะไรดีบ้าง แล้วรายการของเราเมื่อประเมินด้วยตนเองแล้วเหนือกว่าหรือด้อยกว่าอย่างไร หากด้อยกว่าแล้ว ควรจะแก้ไขอย่างไร ประสพการณ์จะเป็นบทเรียนที่สำคัญในการหากกลยุทธ์ต่อสู้ด้านการจัดรายการกับผู้ผลิตที่เป็นคู่แข่งชั้น⁹ ในรายการประเภทบันเทิง ผู้ผลิตต่างตระหนักอยู่เสมอว่าตนลงทุนลงแรงไปเพื่ออะไร เป้าหมายต่างมุ่งไปที่อัตราการรับชมรายการที่เหนือกว่ารายการอื่น ด้วยการแข่งขันที่สูง ผู้ผลิตจึงต้องตื่นตัวอยู่เสมอ¹⁰

2. การกำหนดประเภท การนำเสนอ และการเลือกส่วนประกอบที่เป็นโครงสร้างด้านเนื้อหาของรายการ

เมื่อผู้ผลิตทราบกลุ่มผู้ชมเป้าหมายและข้อมูลอื่นๆ แล้ว ว่าผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมีความชอบความบันเทิงประเภทใด ในรูปแบบใด ก็จะนำมาเป็นแกน แล้วนำความบันเทิงในรูปแบบอื่นๆ ที่ผู้ชมชื่นชอบในขณะนั้นมาเป็นส่วนประกอบของรายการ อย่างไรก็ตาม การคัดเลือกพิธีกร เป็นความบันเทิงหลักของรายการที่สำคัญยิ่ง พิธีกรของรายการ คือ สัญลักษณ์ของรายการ เป็นดาราประจำรายการ เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย ที่จะเป็นผู้นำเนื้อหาความบันเทิงหลายรูปแบบเข้าถึงกลุ่มผู้ชมเป้าหมายได้ดีที่สุด พิธีกรประจำรายการนี้ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดตายตัวไว้แต่อย่างใด แต่เท่าที่พบหากมี 2 คน ก็มักจะเป็นพิธีกรคู่ชายหญิง พิธีกรหากมีความสามารถในการร้องและแสดง หรือเป็นนักร้องนักแสดงที่มีชื่อเสียงยอดนิยมอยู่แล้ว ก็ยิ่งจะทำให้รายการมีความหมายยิ่งขึ้นมากที่สุด และยังดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ติดตามชมรายการเป็นประจำ นอกเหนือความมีชื่อเสียง ความสามารถ ความฉลาด ไหวพริบและทักษะการพูดของพิธีกรแล้ว ความคิดสร้างสรรค์ในส่วนถัดมาไม่ว่าจะเป็นเพลงของรายการ ดารารับเชิญ ความบันเทิงอื่นๆที่

⁹ อ้างจาก ปมุข ศุภสาร และ พิไลพรรณ ปุกหุด , อ้างแล้ว , หน้า 89

¹⁰ Jeremy Tunstall , *Television Producers* , (Great Britain : TJ Press,1993) , p.138

จะเป็นส่วนประกอบของเนื้อหา นั้น ควรสอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถและบุคลิกภาพของพิธีกร

ในขั้นตอนของการเลือกส่วนประกอบ การจัดโครงสร้างเนื้อหา รายการ เทคนิคในส่วนนี้ของผู้ผลิต รายการแต่ละคนก็แตกต่างกันไปตามลีลาและเหตุผลของตน ไม่มีผู้ใดสร้างหลักเกณฑ์แน่นอนเป็นมาตรฐาน จะมีก็เพียงแนวทางปฏิบัติอย่างกว้างๆ ที่ต้องพิจารณาในการจัดโครงสร้าง เนื้อหาของรายการนั้นๆ ซึ่งได้แก่

- (1) การดำเนินรายการตั้งแต่ช่วงเปิดจนถึงปิดรายการ จะต้องมีความต่อเนื่องกลมกลืนกัน ทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นดนตรี ร้องเพลง ลีลาการเดินประกอบ แนวเรื่องสั้นสำหรับละคร ตลก บุคลิกภาพผู้แสดงและพิธีกร บทสนทนา การแต่งกาย สภาพทางเทคนิค และศิลปกรรมในฉาก เป็นต้น
- (2) การดำเนินรายการเปลี่ยนจากช่วงหนึ่งไปยังอีกช่วงหนึ่ง จะต้องมีการจูงใจจะโคนและให้อารมณ์ที่ถูกต้องสอดคล้องกับเนื้อหาในช่วงนั้นๆ
- (3) การดำเนินรายการในแต่ละช่วงจะต้องกระชับ และความยาวของรายการในแต่ละช่วงจะต้องไม่สั้นหรือยาวจนเกินไป
- (4) การวางตำแหน่งของรายการบนเทปแต่ละประเภทจะต้องอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสมโดยยึดเอาความหลากหลายของเนื้อหาทั้งหมดของรายการ

3. การกำหนดความยาวของรายการและการเลือกเวลาออกอากาศ

รายการวาไรตี้มีเนื้อหาความบันเทิงหลายประเภทผสมผสานกัน ดังนั้นเพื่อให้ผู้ชมได้รับความบันเทิงอย่างเต็มที่ รายการประเภทนี้จึงค่อนข้างยาวกว่ารายการประเภทอื่น เป็นไปได้ยากที่จะจัดรายการวาไรตี้ให้มีความยาว 3 นาที 5 นาที เหมือนการจัดรายการสารคดีสั้น ตามปกติทั่วไปแล้ว ความยาวของรายการนั้นจะแตกต่างกันไป ตั้งแต่ประมาณ 30 นาที ถึง 60 นาที (รวมเวลาสำหรับโฆษณาแล้ว) แต่ก็พบรายการวาไรตี้หรือปกิณกะบันเทิงที่มีความยาวมากกว่า 60 นาทีได้ในรายการพิเศษ ประเภทเพื่อสาธารณกุศลต่างๆ ส่วนจะมีความยาวเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดรายการนั้นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น รายการพิเศษวันปีใหม่ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ มักจะมีความยาวประมาณ 120 นาทีขึ้นไป สำหรับความถี่ของการจัดเสนอ วาไรตี้หลายรายการได้จัดเสนอสัปดาห์ละครั้ง ทั้งแบบที่ยาวประมาณ 60 นาทีและความยาว 30 นาที เคยมีสถานีเอกเทศเพื่อการค้าบางสถานีในสหรัฐอเมริกาจัดรายการวาไรตี้เป็นแถวตลอดสัปดาห์ในเวลาเดียวกัน เช่น เสนอทุกวัน วันละ 30 นาที เวลา 19.30 – 20.00 น. วันจันทร์-ศุกร์ การจัดแบบนี้เรียกว่า *Strip Programming* สำหรับเวลาออกอากาศ รายการวาไรตี้โดยทั่วไปนั้นมักเป็นรายการบันเทิงที่ใครก็สามารถชมได้ แม้ว่าจะถูกออกแบบให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย เช่น เด็ก วัยรุ่นและหนุ่มสาว หรือผู้ใหญ่ก็ตาม ดังนั้น เวลาออกอากาศรายการประเภทนี้ที่เป็นรายการประจำของสถานีจึงควร

เป็นเวลาให้ผู้ชมส่วนใหญ่สามารถรับชมได้สะดวก ได้แก่ ภาคกลางวันวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และคำวันจันทร์-ศุกร์ ที่ไม่ใช่เวลาเด็กจนเกินไป

4. การอำนวยความสะดวกรายการ

ผู้ผลิตหรือผู้จัดรายการว่าใครต่อไปจะเป็นคนเดียวกับผู้อำนวยการผลิตรายการ แต่ถึงจะไม่ใช้คนเดียวก็ตาม แต่เพื่อควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้ผลิตรายการไม่ว่าประเภทใดก็ตามควรมีความรู้เรื่องการผลิตด้วยเป็นอย่างดี เพื่อความสะดวก และรอบคอบในการจัดและผลิตรายการนั้นๆ

หลักการอำนวยความสะดวกจะสรุปเป็นประเด็นกว้างๆ ได้ดังนี้

- (1) พัฒนาแนวคิดที่จะเชื่อมโยงความบันเทิงรูปแบบต่างๆ ในรายการให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของรายการมากที่สุด
- (2) ในกรณีเป็นนักจัดรายการจากภายนอก ต้องคัดเลือกบุคลากรการผลิตรายการระดับผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่าย ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ผู้กำกับฝ่ายดนตรี ผู้กำกับฝ่ายการแสดง ผู้กำกับฝ่ายเดินประกอบ ผู้จัดการฝ่ายออกแบบจัดหาเสื้อผ้า ผู้จัดการฝ่ายพิเศษด้านสถานีวิทยุโทรทัศน์ก็ต้องกำหนดตัวบุคลากรฝ่ายผลิตด้วย เช่น ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับฝ่ายเทคนิค ผู้กำกับฝ่ายศิลปกรรม แต่หากสถานีจัดรายการเอง สถานีโทรทัศน์นั้นจะเป็นผู้กำหนดตัวบุคลากรทั้งหมด
- (3) ประชุมบูรณาการแนวคิดในการสร้างสรรค์รายการร่วมกันกับบุคลากรระดับรับผิดชอบฝ่ายทั้งหมด แล้วกำหนดภารกิจพิธีกรในรายการ กำหนดดารารับเชิญและภารกิจพวกเขา กำหนดแนวดนตรีและเพลง การแสดงและลีลาการเดิน เครื่องแต่งกาย แบบผมและแต่งหน้า ฉาก ไฟ เสียง ตลอดจนเทคนิคพิเศษอื่นๆ ให้สอดคล้องเหมาะสมกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วมอบหมายให้นักเขียนบทโทรทัศน์จัดทำบทให้เสร็จ
- (4) ประชุมปรับปรุงบทโทรทัศน์ แล้วแต่ละฝ่ายนำไปปฏิบัติ จัดหาและฝึกซ้อม โดยมีผู้กำกับฝ่าย และผู้จัดการฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบ
- (5) ผู้อำนวยการเตรียมการผลิต ร่วมกับผู้จัดการฝ่ายผลิต ซึ่งจะต้องวางตารางการทำงานให้รัดกุมในกรณีที่จะต้องทำการผลิตหรือบันทึกเทปโทรทัศน์หลายวัน เช่น การนัดหมายผู้แสดงและบุคลากรฝ่ายทุกคน การจองห้องบันทึกเทปโทรทัศน์หรือห้องส่ง การยืนยันและแจ้งลักษณะฉาก การจัดหาอุปกรณ์ประกอบฉากและเทคนิคพิเศษ การยืนยันเวลาการผลิตกับผู้จัดการฝ่ายเครื่องแต่งกาย และการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตอื่นๆ
- (6) จัดเตรียมงานด้านเอกสารทั้งหมดของรายการ เช่น ตารางการผลิต บทโทรทัศน์ จดหมายติดต่อ เอกสารรับ-จ่ายเงินค่าตอบแทน และค่าจ้าง ฯลฯ
- (7) อำนวยความสะดวกตั้งแต่ต้นจนจบสิ้น เริ่มตั้งแต่การฝึกซ้อมของแต่ละฝ่าย แล้วนำแต่ละฝ่ายมาประสานกัน จากนั้นก็จะฝึกซ้อมกล้องเพื่อให้คล่องตัวในการถ่ายทำจริง การบันทึก

เทพหรือถ่ายทำนั้น อาจจะไม่ต่อเนื่องรวดเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ ส่วนมากการบันทึกเทพ
รายการวราไรตี้โชว์ใหญ่ๆ จะถ่ายทำทีละฉาก แล้วนำมาตัดต่อผสมผสานกัน

(8) อำนวยการหลังการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมการตัดต่อ ลำดับภาพ หรือใน
บางกรณีอาจจะต้องมีการประกอบเสียง ทำเทคนิคพิเศษภายหลังการถ่ายทำด้วย เมื่อ
สมบูรณ์เป็นตัวรายการแล้ว ก็ต้องมีการตรวจสอบและประเมินก่อนออกอากาศ เช่นเซอร์
หรือตรวจสอบโดย กบว. การส่งเสริมรายการ และรวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ชม
หลังจากออกอากาศด้วย

5. การบริหารการจัดและผลิตรายการด้านอื่นๆ

การอำนวยการผลิตรายการตามหลักดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการจัดและผลิตรายการ
ซึ่งนอกเหนือจากนั้น ผู้ผลิตรายการยังจะต้องมีความรู้เรื่องการจัดการทางด้านอื่นๆ อีกด้วย เช่น การส่งเสริม
รายการ การจัดการด้านบุคลากร และการจัดการด้านงบประมาณ ซึ่งในหลักการแล้วก็ไม่ต่างจากการจัด
รายการประเภทอื่นๆ มีเพียงรายละเอียดในการปฏิบัติเท่านั้นที่ต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม "เทคนิค" ใน
การจัดรายการให้ประสบผลสำเร็จนั้น ประสบการณ์จริงเท่านั้นที่จะเป็นบทเรียนที่ถูกต้องที่สุด และบทเรียน
นั้นก็เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสถานการณ์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมรอบด้านของการจัดรายการนั้นๆ

อยู่เสมอ ¹¹

¹¹อ้างจาก ป मुख ศุภสาร และ พิไลพรรณ ปุกหุด , อ้างแล้ว , หน้า 89-96